

Θέμα: Συνείδηση και ασυνείδητο ή ποιος αποφασίζει για μας: από τον Φρόιντ στις Νευροεπιστήμες

Περιοχή: Επιστήμες υγείας, Ψυχολογία-Ψυχιατρική

Οι περισσότεροι φιλόσοφοι δέχονται και ακολουθούν την φαινομενολογική προσέγγιση που θέλει την ενδοσκόπηση (introspection) το μέσο μέσω του οποίου βιώνουμε συνειδητές καταστάσεις και αναλύουμε, δηλαδή 'έχουμε' συνείδηση. Οι νευροεπιστήμονες δέχονται ότι 'Συνείδηση δεν είναι μόνο μια κατάσταση ενδοσκόπησης, αλλά περισσότερο στηρίζεται στην παρατηρούμενη συμπεριφορά'. Συνείδηση είναι το σύνολο των 'υποκειμενικών εμπειριών'. Η συνείδηση αποτελείται από ένα εγκεφαλικό σύστημα που συλλέγει πληροφορίες τις οποίες ενσωματώνει με ένα εντελώς ξεχωριστό τρόπο. Ο Φρόιντ στο συνειδητό ή Εγώ έδινε κυρίαρχο ρόλο και πρωτοκαθεδρία στις αποφάσεις.

Το ασυνείδητο ή Αυτό, που κατά τον Φρόιντ θεωρείτο άλογο, ενστικτώδες και υποκείμενο στους φυσικούς νόμους, από τους νευροεπιστήμονες έχει αναβαπτιστεί ως κυρίαρχος μηχανισμός που προαποφασίζει για μας, όπως το αποδεικνύουν έρευνες και πολλαπλά πειράματα. Όχι μόνο στα όνειρα (Φρόιντ), αλλά και στην καθημερινότητά μας αυτόματα μας παραχωρεί πληροφορίες χρήσιμες. Άρα το ασυνείδητο δεν είναι μόνο πρωτόγονο, σκοτεινό, υποκείμενο στις άλογες ορμές και πάθη.

Στο προσυνειδητό (το τρίτο τμήμα της 'ψυχικής μηχανής' κατά τον Φρόιντ) ανήκει όλο το περιεχόμενο της μακρόχρονης μνήμης, το οποίο δεν το συνειδητοποιούμε, αλλά μπορεί να 'εμφανιστεί' στο συνειδητό στη βάση βιωμάτων, διαθέσεων, αναλύσεων, αντιλήψεων. Εδράζεται στον εγκέφαλο στον Ιππόκαμπο/αμυγδαλή, και μπορεί να ανακληθεί στην μνήμη μέσω θεραπευτικής διαδικασίας (ψυχανάλυση), οπότε επέρχεται η 'κάθαρση' και αντιμετωπίζεται το 'σύνδρομο αμνησίας' που προσφέρει προσωρινή ανακούφιση.

Οι έρευνες των νευροεπιστημόνων έδειξαν ότι στο ασυνείδητο δεν έχει πρόσβαση η ψυχοθεραπεία, μόνο το περιεχόμενο του προσυνειδητού μπορεί να ανακληθεί/αναλυθεί/θεραπευτεί.

Στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης δημιουργείται μια ιδιαίζουσα κατάσταση, κατά τους νευροεπιστήμονες, γιατί οι κατά συρροή δολοφόνοι, οι βιαστές, οι παιδόφιλοι, τα εξαρτημένα άτομα μπορούν να επικαλεστούν τις 'αθεράπευτες' ασυνείδητες ορμές/τάσεις τους, οπότε θα πρέπει να αντιμετωπιστούν όπως οι επιληπτικοί/σχιζοφρενείς/καταθλιπτικοί, δηλαδή ως 'άρρωστοί' που χρειάζονται βοήθεια και όχι ως κακοποιοί που εγκλείονται στις φυλακές.

Τελικά, η εμβληματική θέση του Φρόιντ, που γέννησε την ψυχανάλυση και τις άλλες ψυχοθεραπευτικές προσεγγίσεις, δηλαδή 'όπου υπάρχει ES/ασυνείδητο, πρέπει να γίνει το ΕΓΩ/συνειδητό δεν επαληθεύεται από τα ευρήματα των Νευροεπιστημών. Το ασυνείδητο παραμένει ο κρυφός κυρίαρχος των αποφάσεών μας. Το 'έξυπνο' αποκαλούμενο ασυνείδητο.